

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

щодо до проекту Закону України «Про внесення доповнення до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (щодо мешканців тимчасово окупованих територій)» (реєстр. № 2015 від 03 вересня 2019 року)

Комітет з питань правової політики за дорученнями Голови Верховної Ради України від 04 вересня 2019 року розглянув на своєму засіданні 30 жовтня 2019 року (протокол № 11) проект Закону про внесення доповнення до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (щодо мешканців тимчасово окупованих територій) (реєстр. № 2015 від 03 вересня 2019 року), поданий народними депутатами України Цимбалюком М. М. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою відкриття доступу до безоплатної вторинної правової допомоги для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, визначеній Верховною Радою України, задля ефективного забезпечення захисту їх прав та законних інтересів з боку української держави.

Для досягнення цієї мети суб'єктами законодавчої ініціативи пропонується внести зміни до Закону України "Про безоплатну правову допомогу" в частині віднесення до суб'єктів права на безоплатну первинну правову допомогу громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, визначеній Верховною Радою України.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Відповідно до статті 59 Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Здійснення права на правову допомогу засноване на дотриманні принципів рівності всіх перед законом та відсутності дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (стаття 21, частини перша, друга статті 24 Основного Закону України) (абзац четвертий пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2009 року № 23-рп у справі про право на правову допомогу).

У абзаці дев'ятому пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 30 вересня 2009 року № 23-рп у справі про право на правову допомогу Конституційний Суд України зазначає, що гарантування кожному права на правову допомогу в контексті частини другої статті 3, статті 59 Конституції України покладає на державу відповідні обов'язки щодо забезпечення особи правовою допомогою належного рівня. Такі обов'язки обумовлюють необхідність визначення в законах України, інших правових актах порядку, умов і способів надання цієї допомоги.

Так зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги визначені в Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (далі – Закон).

Відповідно до статті 3 Закону право на безоплатну правову допомогу – це гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та цим Законом мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України (стаття 8 Закону).

Безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя (частина перша статті 13 Закону).

Перелік суб'єктів, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, визначений у статті 14 Закону. Загальною ознакою для цих категорій є складність отримання вторинної правової допомоги самостійно з певних об'єктивних причин, або наявність спеціального правового статусу. Особи, які належать до перелічених у частині першій статті 14 Закону категорій, мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги незалежно від місця їх проживання.

Серед суб'єктів, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в Законі вже визначено внутрішньо-переміщених осіб, військовослужбовців, осіб з скрутним матеріальним становищем тощо.

Запропонований проект закону значно розширює коло осіб, які отримують право на безоплатну вторинну правову допомогу, за єдиною ознакою: територія місця проживання.

Водночас, не всі особи, які проживають на тимчасово окупованих територіях, дійсно потребують безоплатної вторинної правової допомоги та не можуть її отримати самостійно. В той же час, є особи, які постійно проживають на вільній території України, однак потребують безоплатної вторинної правової допомоги при захисті своїх прав, порушення яких спричинено збройним конфліктом.

Отже, запропоновані зміни не вирішують ефективно забезпечення осіб з тимчасово окупованих територій України вторинною правовою допомогою, при цьому створюючи можливість для абсолютно всіх осіб на цих територіях звертатися за безоплатною вторинною правовою допомогою. В пояснювальній записці до законопроекту вказано, що прийняття законопроекту не потребує додаткових видатків з бюджету. При цьому, розширення кола осіб, які можуть отримати таку допомогу, безумовно призведе до збільшення кількості звернень громадян та суттєво підвищить розміри видатків з бюджету на фінансування такої допомоги.

Також слід зазначити, що законопроектом пропонується надання безоплатної правової допомоги визначеним особам у справах щодо захисту прав цих осіб у зв'язку із надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру, що не пов'язано із збройним конфліктом та агресією Російської Федерації.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило зауваження до Законопроекту, на основі яких зробило висновок про доцільність відхилити Законопроект за результатами розгляду в першому читанні.

Відповідно до висновку Комітету з питань інтеграції України з Європейським Союзом від 09 жовтня 2019 року положення Законопроекту визнані такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин з підсумками розгляду на своєму засіданні 17 вересня 2019 року прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду у першому читанні Законопроект прийняти за основу.

Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 01 жовтня 2019 року розгляну Законопроект та вирішив рекомендувати Комітету з питань правової політики внести на розгляд Верховної Ради України пропозицію Законопроект за результатами розгляду прийняти за основу. Відповідно до Рішення Комітет з питань екологічної

політики та природокористування від 01 жовтня 2019 року № 6/9 Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України підтримує Законопроект.

Міністерство юстиції України внесення запропонованих Законопроектom без передбачення додаткового фінансування вбачає недоцільним (лист від 23 вересня 2019 року № 7869/29.3/2-19).

На підставі викладеного, Комітет вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення доповнення до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (щодо мешканців тимчасово окупованих територій) (реєстр. № 2015 від 03 вересня 2019 року), поданий народними депутатами України Цимбалюком М. М. та іншими повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України визначено голову підкомітету з питань організації та діяльності адвокатури, органів надання правової допомоги Кучера О. В.

Голова Комітету

I.V. ВЕНЕДІКТОВА